

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1907.   Andra Kammaren.   N:o 30.

Fredagen den 5 april.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Föredrogos hvar för sig Kungl. Maj:ts på kammarens bord hvilande propositioner; och hänvisades därvid till lagutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

med dels förslag till lag angående ändrad lydelse af § 57 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, dels ock förslag till förordning angående särskild grund för beräkning af rösträtt och utgörande af utskyld eller annan afgift i förhållande till inkomstbevilning på grund af taxering år 1908; och

med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 19 och 35 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Till statsutskottet öfverlämnades härefter Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgning af Malmöhus läns landstings upp-tagningsanstalt för sinnessjuka vid Lunds hospital.

Slutligen remitterades till lagutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

med förslag till lag om ändrad lydelse af 21 § i grufvestadgan den 16 maj 1884;

med förslag till lag om inskränkning i inmutningsrätten; och

med förslag till lag angående tillämpning af vissa bestämmelser i den vid internationella konferensen i Algeciras år 1906 antagna generalakt.

§ 2.

Herr *C. A. Lindhagens* å kammarens bord hvilande motion, n:o 222, föredrogos härefter; och blef denna motion hänvisad till statsutskottet.

§ 3.

Vidare föredrogs, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkande n:o 13.

§ 4.

Herr statsrådet m. m. *Alfred Petersson* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående förhöjning af fonden för fiskerinäringens befrämjande;

angående anslag till ombyggnad af Genevads station å västkustbanan;

angående förhöjning af pensionerna åt förre afdelningsingenjörerna C. G. Forselius, O. T. W. Stanzén och A. H. Grundström samt materialförvaltaren L. A. V. Berg;

angående pension till bokhållaren vid statens järnvägars byggnader K. M. Edbergs änka; och

angående pensioner till vissa arbetare vid statens järnvägsbyggnader.

Nämnda propositioner bordlades på begäran.

§ 5.

Vidare aflämnades af herr statsrådet m. m. *L. H. Tingsten* Kungl. Maj:ts propositioner:

angående pension å allmänna indragningsstaten för regementspastorn Adolf Nicolaus Andreas Randel; och

angående organisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet.

Jämväl dessa propositioner bordlades.

§ 6.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr vice talmannen, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren ville besluta, att bevillningsutskottets betänkande n:o 13 skall förekomma till afgörande i kammaren i plenum nästa onsdag.

Kammaren biföll denna hemställan.

Herr vice talmannen, som på begäran ånyo erhöll ordet, yttrade vidare: Herr talman! Jag ber vidare att få till kam-

maren hemställa, att kammaren beslutar, att på morgondagens föredragningslista uppföres först statsutskottets utlåtande n:o 66 angående restitution af fraktafgifter för kalk, kalkstensmjöl och märgel, därefter bankoutskottets memorial n:o 9, därefter Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 14, därefter sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 2, därefter lagutskottets utlåtande n:o 30, därefter statsutskottets utlåtande n:o 51 angående civila tjänstnehafvares rätt till pension m. m., och slutligen statsutskottets utlåtande n:o 52 angående omföring till en pensionsfond för civila tjänstnehafvare af vissa löneinnehållningar.

Jämväl hvad herr vice talmannen sålunda hemställt bifölls af kammaren.

§ 7.

Följande nya motioner afgåfvos, nämligen af:

herr *E. A. Nilson* i Örebro, n:o 223, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande af telegrafverkets utgiftsstaten för år 1908 m. m.; och

herr *K. E. O. Kjellberg*, n:o 224, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående omorganisation af medicinalstyrelsen.

Dessa motioner lades på bordet.

§ 8.

Härefter lämnades på begäran ordet till

Interpellation.

Herr Kronlund, hvilken yttrade: Herr talman, mina herrar! Jag ämnar hos kammaren anhålla om tillstånd att framställa en interpellation. Den är af följande innehåll: Med beslutet af Ofotenbanans byggande gafs impulsen åt en storartad utveckling i nordligaste Norrbotten. Kiruna gruf- och stationssamhälle, som 1900 började byggas, räknade sålunda redan 1904 öfver 3,000 innevånare. Innevarande år äro i Kiruna med omnejd bosatta omkring 8,000 personer, ett innevånareantal, som täflar med och öfverträffar flera af våra större länsresidensstäder. Exempelvis har Visby 9,000 innevånare, Nyköping 8,300 innevånare, Växjö 7,800 innevånare, Östersund 7,300 innevånare och Vänersborg 7,100 innevånare.

En dylik utveckling inom ett samhälle måste helt naturligt följas af ett rastlöst nydaningsarbete på alla områden samt har naturligtvis medfört hopandet af en mängd viktiga och för samhällets framtid betydelsefulla frågor, hvilka alla påkalla en snar och hastig lösning.

Interpellation.
(Forts.)

Riksdagen har redan vid ett föregående tillfälle haft sin uppmärksamhet fästad på angelägenheten af en sund och lifskraftig utveckling af Kiruna grufsamhälle och äfven i sitt uttalande därom år 1902 till Kungl. Maj:t framhållit åtskilliga åtgärder därutinnan.

Genom bildandet af en ny domsaga, Gellivare domsaga, omfattande Jukkasjärvi, Enontekis och Gellivare tingslag, har anspråket på en snabbare rättsskipning blifvit i någon mån tillgodosedt.

Det oeftergifliga kraf, som samhällets utveckling ställer i såväl kommunalt som kyrkligt afseende, förutsätter med nödvändighet den utvecklade själfstyrelse och de organ därför, som vår samhällsordning anvisat för sådant ändamål.

Kiruna stations- och grufsamhälle utgör för närvarande en integrerande del af Jukkasjärvi stora, glest befolkade socken, som upptager en areal af omkring 135 kvadratmil och, oberäknadt den folkmängd, som Kiruna samhälle innesluter, räknar ett innevånareantal af endast 3,000 personer. Socknens alla kommunala och kyrkliga frågor, för så vidt de ligga inom kommunens själfbestämmningsrätt, afgöras på kommunal- och kyrkostämmor i Vittangi. Där är socknens kyrka belägen och dess kyrkerherde bosatt, där befinner sig flertalet af ledamöterna i kommunens nämnder och delegationer, där är socknens kommunala lif koncentreradt och där afgöras socknens och således Kiruna samhälles alla angelägenheter.

Blott på senaste tid har en eller annan kommunalstämma hållits i Kiruna. Afståndet från Kiruna till Vittangi är 8 mil vinterväg samt under den tid, marken är bar, 10 mil järnväg och 11 mil landsväg; man kan häraf få en ungefärlig föreställning om huru svårt, för att icke säga omöjligt, det är för innevånarne i Kiruna att å kommunal- och kyrkostämmor bevaka Kiruna samhälles angelägenheter, samt hvilka rent af abderitiska förhållanden och svårigheter kunna uppstå däraf, att Kiruna samhälles angelägenheter skola ledas och ordnas af kommunala korporationer, bosatta på ett afstånd, som gör det omöjligt för dessa att med Kiruna samhälle stå i ständig och oafätlig beröring och för öfrigt mer eller mindre främmande för dess behof.

För innevånarne i Kiruna har det därför länge framstått såsom en lifsfråga, att Kiruna skulle blifva i kommunalt och kyrkligt hänseende skildt från Jukkasjärvis socken. Redan den 16 februari 1902 beslöts vidtagandet af åtgärder i ändamål, att Kiruna med närmaste malmfält måtte fränskiljas Jukkasjärvis socken för att bilda egen köping. Å kommunalstämma den 27 december 1902 och å kyrkostämma den 4 januari 1903 utsågos ombud för att hos Kungl. Maj:t göra framställning i nämnda syfte, och den 20 oktober sistnämnda år ingäfvo ombuden till Kungl. Maj:t ställd ansökan, att Kiruna gruf- och stationssam-

hülle med angränsande område måtte i kommunalt och kyrkligt samt fattigvårdshänseende skiljas från Jukkasjärvis socken för att såsom egen kommun utgöra en af stad oberoende köping och eget pastorat. I nämnda ansökning framhölls bland annat, att de provisoriska anordningar, som vidtagits för ombesörjande af själavården och öfriga prästerliga förrättningar samt i öfriga afseenden ej kunna motsvara de anspråk på ordning och ändamålsenlighet, som måste ställas på ett så stort samhälle som Kiruna, såvida utvecklingen inom detsamma skulle kunna fortgå i en sund riktning, samt att, om de kyrkliga och kommunala förhållandena skulle kunna lösas på ett tillfredsställande sätt, samhällets angelägenheter måste skötas i Kiruna och icke å Jukkasjärvi församlings kyrko- och kommunalstämmor, hvilka sammanträdde i Vittangi, beläget på 8 mils afstånd utan direkt landsvägs- eller järnvägsförbindelse.

Denna framställning, som ju för hvar och en borde förefalla som en allmän angelägenhet af den allra största vikt och af den mest trängande beskaffenhet, har alltsedan sistnämnda tidpunkt varit ute på den vanliga längdansen mellan Kungl. Maj:t och underlydande ämbetsverk.

Den 4 maj 1904 afgaf Luleå domkapitel utlåtande i ärendet, den 29 september samma år öfverlämnade Norrbottens länsstyrelse till Kungl. Maj:t sitt uttalande i frågan, däruti länsstyrelsen lifligt förordade ansökningen med framhållande bland annat, att det hastigt uppväxande samhället hade en stadsliknande karaktär och befolkningen vore så godt som uteslutande svensktalande, under det att talspråket i församlingen i öfrigt vore finska eller lappska. Genom stora sträckor väglös ödemark skildt från socknens hufvudort, Vittangi kyrkoby, och dess öfriga bygd, hade Kiruna grufsamhälle näppeligen några intressen gemensamma med socknen i öfrigt. Då samhället numera nått den utveckling och stadga i förhållandena, som utgör ett nödvändigt villkor för dess utbrytning såsom egen kommun, samt då alla förutsättningar föreligga för att samhället skall fortbestå och gå en lysande utveckling till mötes, talade enligt länsstyrelsens åsikt allt för att en dylik utbrytning *med första* skulle blifva genomförd.

Genom remiss den 12 oktober 1904 lät Kungl. Maj:t infordra kammarkollegii utlåtande, hvilket afgafs mer än 9 månader därefter, eller den 28 juli 1905.

Den 17 oktober 1905 remitterades ärendet till järnvägsstyrelsen, som den 23 januari 1906 däröfver afgaf utlåtande.

Med anledning däraf återremitterades ärendet den 14 februari 1906 till Norrbottens länsstyrelse, som den 5 juni 1906 däröfver hörde Kiruna samhälles innevånare, men ännu icke till Kungl. Maj:t med ärendet återkommit eller däröfver afgifvit infordradt utlåtande.

*Inter-
pellation.*
(Forts.)

Svenska folket är af naturen tåligt och vant att finna sig uti den administrativa långsamheten, men denna dess egenskap synes mig mer än tillbörligt satt på prof i denna fråga. Sedan mer än 3 1/2 år tillbaka fortgår ju, tack vare denna långsamhet, i afseende å Kiruna samhälle ett provisorium, som försatt detta samhälles inneväanare i en fullkomlig undantagsställning. Skilda från Vittangi, centralpunkten Jukkasjärvi sockens kommunala lif, genom stora obanade ödemarker och med anledning därpå urståndsatta att infinna sig därstädes vid kommunala sammanträden samt kommunala och politiska val, äro Kiruna inneväanare faktiskt, om också icke formellt, beröfvade sina viktigaste medborgerliga rättigheter, och detta drabbar till på köpet ett samhälle på omkring 8,000 inneväanare. Ett sådant sakernas tillstånd, redan under vanliga förhållanden betänkligt, blir så mycket mera allvarsamt, som detta inträffar under samhällets nydaningsperiod, då allt kräfver lifaktigt initiativ, personlig ledning och ett noggrant öfvervakande under en lokal själfstyrelse. Särskildt kännbart blir ett dylikt provisorium för nu ifrågavarande samhälles inneväanare, enär dessa till stor del utgöras af mindre bemedlade, såsom: småhandlande, gårdsägare, små funktionärer såväl hos staten som hos grufbolaget, samt arbetare, hvilka helt naturligt själfva önska deltaga i afgörandet af de stora ekonomiska frågor, som stå på dagordningen och som beröra en mångfald af samhällets angelägenheter, såsom ordnandet af skolväsendet, fattigvården, polisväsendet, Kiruna områdes planering, dränering, vattenledning, belysning, renhållningsväsendet, uppförandet af offentliga byggnader m. m.

Redan 1905 beräknades exempelvis uppförandet af offentliga byggnader kräfva en kostnad af 375,000 kronor samt planering, dränering m. m. 221,000 å 400,000 kronor. Såsom exempel på skolväsendets i Kiruna utveckling och dess kraf må nämnas, att år 1900 funnos där 50 skolbarn och 1 lärare, år 1903, 399 skolbarn och 10 lärare samt år 1907 728 skolbarn och 24 lärare; år 1903 utgjorde utgifterna för folkskoleväsendet i Kiruna omkring 14,000 kronor och år 1907 58,200 kronor.

Från att 1897 hafva varit en ödemark, innesluter nu Kiruna »annan fastighet» till ett taxeringsvärde af 3,850,000 kronor och en beskattningsbar inkomst af 4,600,000 kronor, därpå från tjänst eller pension 1,991,000 kronor och från annan inkomst 2,598,000 kronor.

Af hvad ofvan anförts torde framgå, att ifrågavarande under Kungl. Maj:ts pröfning dragna ärende är en verklig lifsfråga för Kiruna samhälle och att det fortsatta dröjsmålet med ärendets afgörande förorsakar inneväanarna därstädes de allvarsamaste olägenheter och missförhållanden, som kunna hafva inflytande på hela samhällets utveckling.

Då det nu synes förefinnas utsikter för att förhållandet

mellan staten och grufbolaget varder på ett tillfredsställande och varaktigt sätt ordnad och man därigenom får slut på den ovisshet, som råder med afseende å grufbrytningen i Kiruna och som särskildt berör arbetarbefolkningen och gjort mångens existens där uppe osäker, torde det icke vara förmätet att framhålla såsom ett oundgängligt kraf, att samhället i sin helhet nu också måtte snarast möjligt blifva befriadt från dessa ofvan antydda undantagsförhållanden.

Interpellation.
(Forts.)

För att bringa Kiruna samhälle någon visshet om utsikterna därutinnan, vågar jag hos Andra Kammaren anhålla att få till herr statsrådet och chefen för civildepartementet framställa följande spörsmål:

1) Har herr statsrådet uppmärksammat, att det redan år 1903 Kungl. Maj:t underställda viktiga och angelägna ärendet om Kiruna köpingsfråga fortfarande är hvilande i afvaktan på utlåtande från vederbörande myndighet?

2) Hvilka åtgärder ämnar herr statsrådet vidtaga för att omsider bringa Kiruna köpingsfråga till en snabb lösning i öfverensstämmelse med befolkningens befogade önskemål och intressen?

Ifrågavarande framställning blef på begäran bordlagd.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *C. J. Hammarström* under den 6 april.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,55 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.
